

Hemingway traït per Siodmak

Pere Antoni Pons

Segons l'escassament teòric Ernest Hemingway, la literatura ha de ser com un iceberg. És a dir, només ha de mostrar —de dir o contar— una desena part del seu volum —del que realment és o expressa. Aquesta tan antibarroca concepció de la literatura, en l'obra de Hemingway es concreta en un estil sec i lacònic, construït a còpia de frases breus, dures, tallants, quotidianes, aparentment sense doble fons, de descripcions poc exhaustives i mínimes reflexions intel·lectuals. És per això que, a primer cop d'ull, les històries semblen esquemàtiques, i els personatges sense relleu ni profunditat. Només ho semblen, però. Bé que va ser un iceberg el que va enfonsar el *Titànic*.

Les obres que millor permeten apreciar els efectes —perturbadors— de la opció estilística de Hemingway són els seus contes. Pel meu gust, especialment dos: "Un lloc net i ben il·luminat" i "Els assassins". Del relat "Els assassins", Robert Siodmak en va dirigir una adaptació cinematogràfica l'any 1946, que a pesar de titular-se com el relat de Hem, en espanyol és coneguda (per culpa de la infàmia traductora habitual) com *Forajidos*. El film està protagonitzat per Burt Lancaster, Ava Gardner i Edmond O'Brien, i té el mèrit, si més no molt curiós, d'aconseguir ser una obra mestra traint totalment, no només l'esperit de l'obra en què es basa, sinó també els postulats estètics i morals del creador a qui adapta.

L'argument del conte de Hemingway és molt senzill. Dos homes entren a un bar i diuen al cambrer que han vingut a matar El Suec, que cada dia a les sis hi va a sopar. Els homes esperen, i al cap d'un parell d'hores el cambrer els diu que, si encara no hi ha anat, ja no hi anirà. Els dos homes demanen on viu El Suec i, amenaçat, el cambrer els ho explica. Tot d'una que els dos homes marxen, el cambrer diu a l'únic client —el jove Nick Adams— que hi ha amb ell al bar que vagi a avisar El Suec. En Nick hi va. Com que coneix bé el poble, arriba abans que els assassins. Quan entra a l'habitació del Suec, el troba, amb la seva corpenta d'ex-boxejador dels pesos pesats, estirat damunt el llit, amb la roba posada i mirant fixament cap al blanc buit de la paret. En Nick li explica la situació, però El Suec no reacciona: li diu que se'n vagi, que no en vol saber res. Estranyat, finalment en Nick se'n va. Torna al bar i explica què ha passat. El cambrer s'ho pren amb filosofia, i quan en Nick, nerviós, comenta en veu alta que no pot suportar saber que ell és allà, a la seva habitació, esperant que l'atrapin, li respon: "Millor que no hi pensis". Final del conte, que dura poques pàgines i a partir del qual es poden elaborar interpretacions de tot tipus, però que, a la fi, no és res més (però això, en la ploma de Hemingway, és tant) que la història d'un tipus que, qui sap per quines raons, qui sap si amb coratge o si amb resignació, assumeix la fatalitat de la pròpia mort.

Ava Gardner

Naturalment, una història tan prima no dóna per a un llargmetratge. Per això la substància de la pel·lícula de Siodmak està construïda a partir de la part que no es veu del relat (de l'iceberg) de Hemingway. Explica el per què de la situació present, defineix el caràcter de El Suec, en conta el passat, l'amor que el perd, la traïció que comet, les traïcions que contra ell cometen. Pur cinema negre, amb un guió embolicat, una femme fatal incommensurable (Gardner), i un ritme i una estructura que deuen molt a *Ciudadano Kane*. Evidentment, així la pel·lícula fa que l'enigma que tant pertorba al lector de Hemingway s'esfumi per complet; però Siodmak —i el guionista Anthony Veiller— ho saben suplir amb escreix. Per dir-ho amb una mica de gràcia enrevessada, es pot afirmar que aconsegueixen de fer una obra mestra, no a partir d'una obra mestra, sinó contra una obra mestra.

No sé com va reaccionar Hemingway davant aquesta pel·lícula, però no em sorprendria gens que, després d'un petit moment de rancor o d'una certa sensació de sentir-se burlat, acabés entusiasmant-se. Perquè, si bé és cert que *Los asesinos* de Robert Siodmak representa una traïció per a "Els assassins" d'Ernest Hemingway, ¿qui gosaria negar que és amb traïcions així que es forgen les amistats més perdurables i les aliances més lleials? ■